

VIII. seja dne 1. oktobra minuli ponedeljek pa je bila naj bolj živahna v letošnjem zasedanji. Očividno hoteli so gospodje od manjšine, da bi bila postala seja viharna, da bi bila večina skočila na led ter manjini dala pravega povoda k kriku. tako neusmiljeno se na Kranjskem zatira nemščina.

Poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada in pa o § 8. marg. št. 7 in 8. zadevajoč „šolstvo“ podalo je gospodom povod skomajsati se na visoko kljuso budgetne razprave in skoz okno ven kričati volilcem volilne govore za predstoječe volitve za deželni zbor.

Manjina poslala je v borbo tri zelo pogumne junake svoje stranke, ki so z velikim razsrdenjem tožili „o zatiranji nemštva na kranjskem“ tega gesla držali so se vsi trije, in vsa borba bila bi sijajna in zmagovita, toda orožje nemških borilcev bilo je tumpasto, dokazov za svoj krik niso imeli, kar so navajali ali ni bilo vtemeljeno, ali pa nepomenljivo — le naravna posledica razumne odgoje, in zato vsi trije niso ranili nikogar.

Večina poslušala jih je nekaj časa resno, kasneje smejala se je puhlosti fraz, in ko so gospodje zapazili, da prvi protigovornik vitez Gutmannsthal s svojim silovito in hudo povzdignjenem glasom pri večini in manjini ni napravil prav nobenega utisa, skušala sta sledeča mu pristaška govorniku z hladnem ali pa celo prikupljivim govoričenjem na svojo stran spraviti koga izmed večine, pa še v skušnjavo nista spravila nikogar, da bi mu bilo na misel prišlo postajati družega menenja. Prvi zagovornik dr. Vošnjak privoščil si je posebno vit. Gutmannsthal-a, ki je tarnal, da se na kmetijski šoli na Grmu ne podučava po nemško ali vsaj nemščine s tem, da mu je iz navoda dokazal, da to sicer ni res, da bi pa tudi ne imelo nikakoršnega pomena, ako bi tako bilo, ker jezikovni poduk celo trditvi barona Schwegela (v zadnji seji), ni naloga strokovne šole, kakoršna je ona na Germu. Dalje pa je zavrnil tudi starega Deschmanna, ki je nekako mogočno klicaval, da je ljudstvo za njem rekoč, da narnd je za večino, kar kaže pri vsaki priliki, Deschmann pa ima res tudi nekaj ljudstva za saboj pa to se nahaja skoraj samo v ljubljanski kazini, pa še tam bi njegovim pristašem preostajalo prostora, tako malo jih je.

Poročevalec Šuklje pa je obral vse tri protigovornike tako neusmiljeno vendar pa resno in stvarno, da niti eden ni mislil na ugovarjanje, toliko manj pa na to, da bi bili govori opozicije zapustili tudi le najmanjši vtis, o moralni zmagi celo sanjati ne. In tako ne dvomimo, da se bode obupnost polastila tudi še male pešice nasprotnikov naroda, in ako bi jih veliko posestvo tudi pošiljalo še nekoliko časa v deželno in državno zbornico, dohajali bode tje le še na prezo, kaj se godi in pa v to svrhu, da malo nagajajo, kadar prilika, toda zavest, da se borijo za slabo, ker krivično reč, jemala jim bode tudi v prihodnost in kolikor dalje bolj, oni pogum in ono navdušenje, ki pelje do zmage za to, ker

izvira iz zavesti, da se bije borba za žaljeno, v vseh dobah časa tisto in enako pravico.

Šolske stvari.

Kako more šola v otrocih buditi in gojiti čustvo domoljubja in nagnenje do vladarja?

Različna so čutila, ki jih rodi človeško srcá.

Globoko sežeje v naše življenje; kajti njih upljiv na duševno življenje gotovo ni majhen. Da je pa duševno življenje buditelj in podlaga vsega človeškega dejanja, je pač uže znana stvar.

Občutki so nam prirojeni. Vendar jih je treba v otroških srcih še le buditi in potem okrepčevati; zakaj, kakor vsaka duševna moč v začetku v naših prsih le spi in še le, ko je, naj si bode po tem ali onem spodbudku, izbujena, in s časom vtrjena, še le sad prinaša, tako tudi občutki v otroških srcih spé. Treba je tedaj nekoga, ki jih budi, goji in okrepčava. Istina pa je, da je učitelju dano veliko priložnosti v tem smislu delovati. Seve, da on mora vedeti, kateri čut naj budi in goji in katerega naj nasproti zopet uduši. Saj vemo, da vsako človeško bitje nosi v sebi tudi čute, kateri, ako so uzbujeni, kmalu zaplamte v strast, ki potem zaduše vse blago in dobro. Tedaj le dobra čutila je treba vzbujati in gojiti.

Eden najimnitnejših čutov je gotovo čut ljubezni do svojega vladarja; njemu enak pa je oni „ljubezni do domovine“. Ako pomislimo, da je naš predobrotljivi vladar v teku štiridesetih let vladanja svojega uže nad 23 milijonov goldinarjev za mnogovrstne potrebe, kakor: za šole, pogorelce, cerkve itd. iz svojega zasebnega zaklada podaril, je to res prevelika in neprecenljiva očetovska dobrota! Omenim naj še, da je naša majhina župnija, katera ima komaj 1800 duš, v teku mojega 8letnega službovanja v Preserji prejela od presvitlega cesarja za pogorelce, cerkev in šolo že 1600 gld. A kje je hvaležnost za tako visoki dar? O tem raje molčim.

Samo to še omenim, da bi cerkev in županstvo lahko veliko storila, da bi odraščeni farani večje storila, da bi odraščeni farani večje spoštovanje do svojega vladarja in do c. kr. uradnikov imeli, in to bi nam učiteljem pri vzbujanji ljubezni do našega vladarja veliko pomagalo.

Veliko je pa tudi naših domačinov, kateri se še ne zmenijo za našo domovino, ne za ožjo Kranjsko, ne za širjo Avstrijo. Pa ne zadosti, da se ne zmenijo za njo, ne! še sramujejo se domačega jezika, domačih šeg in vsega, kar se tiče Kranjske dežele. Ne vselej, vendar pa mnogo zamore učitelj temu zlu v okom priti, in sicer tako, da uže v mladih otroških srcih vzbuja in goji ljubezen do milega vladarja in do domovine. Stavi

se pa vprašanje: „Kako to?“ Kratke besede naj to razjasnijo.

Kakor vsak lahko razvidi, sta omenjena čuta v tesnej zvezi med saboj. Eden brez družega ne more obstati, kajti eden podpira in nadaljuje družega. Tedaj so tudi pripomočki, katerih se učitelj poslužuje pri vznujanji čutil, zelo jednaki.

Kedaj naj učitelj začne se svojem delovanjem? Mislím, da ustóp v šolo je tudi začetek njegovega delovanja v tem smislu. Kolikor večji so otroci, tem bolj je treba ta blagi čút nadaljevati in utrjevati. Pripomoček, da se otroci vadijo svojega vladarja in dinastijo ljubiti, je ta, da poznajo njegovo imé, njegov rod in posebno blage njegove lastnosti. To spada v zgodovino. Se ve, da se v prvih letih le malo zgodovinskega podučuje in sicer to po berilnih vajah. To zadostuje, ako vé učitelj te vaje otrokom zanimivo in razumljivo razkladati, pomanjkljivo nadaljevati in jim tako najiminitnejše od cesarja in njegove slavne rodovine pripovedovati. Vidimo tedaj, da je branje sicer le posrednji, vendar le izdaten pripomoček za učitelja, ako ga le hoče prav vporabiti.

Drugi pripomoček je zemljepis. Otroci naj znajo, kje naš cesar vlada itd. Tudi to se uče v začetku po berilnih vajah in še le v poznejših letih imajo (v večrazrednicah) posebne knjižice. Tudi številjenje je posrednji pripomoček za učitelja, kajti tudi ono se rabi, na si bode pri zgodovini ali pa pri zemljepisu.

(Dalje prihodnjič).

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Povodom cesarjevega godu, ki je jutri dne 4. oktobra, pela se bode jutri v stolni cerkvi ljubljanski slovesna maša, k kateri je c. kr. deželno predsedništvo povabilo potom deželnega odbora vse člene deželnega zbora kranjskega. Ta pa je po predlogu deželnega glavarja sklenil, pooblastiti predsedništvo zborovo, da primernim potom presvitlemu cesarju izrazi povodom Najvišjega godu najgorkejša vošila in pa čutila neomahljive zvestobe in udanosti do presvitlega cesarja in njegove Visoke rodbine.

Predsedništvo deželnega zbora zvršilo je to nalogo včeraj potom c. kr. deželnega predsedništva.

— Razprave deželnega zbora kranjskega postale so v zadnji seji, minuli ponedeljek bolj živahne, ko je prišel v razpravo normalno-šolskega zaklada proračun za leto 1889. Opoziciji, zastopnikom velikega posestva, zdelo se je primerno, pri tej razpravi govoriti skozi okno: kako se na Kranjskem odriva bolj in bolj nemščina in prvi protigovornik vitez Gutmannsthal zašel je v svoji gorečnosti za nemštvo tako daleč, da je s povzdignjenem glasom zaklical, da se pri nas nemštvo tepta z nogami. Približno v enakem glasu pa z manj gorečim glasom, pritrkavala sta temu govorniku poslanca Deschman

in baron Schwegel. Od večine odgovarjala sta zastopnikom nemštva na Kranjskim, gospoda dr. Vošnjak in poročevalec Šuklje, stvarno, mirno pa odločno, da pač ponehava nemškutarjenje pri nas, da ima pa poduk v nemščini celo tudi v ljudskih šolah več prostora, kakor ji po postavah pristaja.

Večina zborova pritrdila je konečno po dalji, pa nikakor ne razburjeni razpravi, nasvetom finančnega odseka, glede normalno-šolskega proračuna, kakor tudi glede resolucije, v kateri se deželni šolski svet poživlja poduk v nemščini na ljudskih šolah v deželi vrediti v soglasji z državnimi temeljnimi zakoni in pa z razsodbami državnega sodišča. Seja trajala je do 2. popoldne in bode prihodnja seja v soboto dne 6. oktobra.

— Umrl je v nedeljo znani stavbenski mojster Anton Treo v visoki starosti 83 let. Včeraj bil je pokopan pri sv. Krištofu po sprevedu, katerega se je udeležilo mnogo občinstva.

— Vabilo k slavnosti katero priredi občina in fara Selška združena s tukajšnjim bralnim društvom in krajnim šolskim svetom v proslavo 40letnega vladanja Nj. Veličanstva presvetl. cesarja Frana Josipa I. v nedeljo dne 7. oktobra 1888. leta v Selcih.

— Kmetska posojilnica ljubljanske okolice vpisana zadruga z neomejenim poroštvom v Ljubljani imela je sklepom $\frac{3}{4}$ leta 1888 prometa: 297.486 gold. 82 kr. Posojil se je dalo v tej dobi 85.481 gld. in vrnilo se jih 83.001 gld. 50 kr.; stanje posojil znaša sklepom meseca septemara 96.852 gld. Hranilnih ulog sprejelo se je tekom $\frac{3}{4}$ leta 37.644 gld. 05 kr. izplačalo se jih je 40.490 gld. 18 kr.; stanje hranilnih ulog znaša sklepom meseca septembra 88.589 gld. 42 kr. Hranilne uloge obrestujejo se po $4\frac{1}{2}\%$. Posojila dajejo se na osobni kredit (proti lastni menici) in na realni kredit (proti intabulaciji) po $5\frac{1}{2}\%$ oziroma po 6% . Uraduje se vsak torek, vsako sredo in saboto od 9. do 12. ure popoldne.

— Zahvala. Slavna kmetijska podružnica v Postojni je v proslavo 40letnega vladanja presvitlega cesarja Franca Jožefa tukajšnji šoli podarila jedno garnituro vrtnarskega orodja, za kateri dar, prelepi spominek, izrekata podpisana vsem častitim udom Postojniške podružnice srčna hvala!

Krajni šolski svet v Št. Petru na Notranjskem dne 29. septembra 1888.

J. Špilar,
predsednik.

M. Kalan,
nadučitelj.

— Da bi c. kr. okrajno glavarstvo zamoglo omogočiti vinorejcem prejem reznikov ameriških trt: vitis riparia, vitis solonis in York Madeira, vse tri za podlogo pri požlahtnenji, York Madeira pa za porabo brez požlahtnenja iz državne ameriške trtnice v Kostanjevici na pomlad leta 1889. so razpoložene pri dotičnih ob-